

Sjunde roten, tomt 75

Kvarteret Gästgivaren

Nittonde roten 1637–57v

Sillgatans norra sida öster om

Tionde roten 1657 h–70

Östra hamnen

Postgatan 38

Anders Tüchler

Gustavi tomtöreslängder 1670–72

Anders Tüchler begravdes 11.9.1670. Gift 28.1.1658 med *Magdalena Michelsen*, född 1628, död 5.7.1675 (gift 1/ 17.8.1651 *Pagel Kickese*, begr. 16.10.1653). Se också 8.43, kv Polismästaren.

Anders Tüchlers tomter 7.75 och 7.76 delades mellan

1) Mäklaren *Johan Schwartzkopf* (svåger till Anders Tüchlers hustru Magdalena) 1671, 1675, Gustavi tomtöreslängd 1674–81, M1676 2 tomter

2) ”Strokierks Olof” = *Olof Andersson beskyttare* (= *Olof Andersson Ahlroth*) 1675. Testamente mars 1692. Se 7.76.

Johan Schwartzkopf (se också 8.43, kv. Polismästaren) anges den 8.7.1672 vara broder till *Jürgen Schwartzkopf*. Han omtalas 1655 vara bosatt i Tjugoförsta roten. Den 19.4.1666 omtalas i överrätten, att magistraten hade erhållit ett brev från Göta hovrätt ”angående Johan Schwartzkopfs förföljelse av magistraten för att han i Cassii sak hade vittnat mot magistraten”. I december 1666 anklagades han av *Jonas Ekebom* för att han den 17.11.1665 oförtullat hade infört fem läster sill. Han uppvisade först en attest av Marstrandsborgaren *Sten Arfwidsson (Brag)* angående utskieppningen av denna sill men erkände sig omsider i januari 1667 skyldig att betala.

Den 12.11.1654 gifte sig Johan Schwartzkopf i Christine församling med *Margareta Michelsen*. Den 5.2.1656 pantsatte han det hus han bodde i till ”min kära svägerska Magdalena Kichsee” för skuld på 512 rdr specie. I äktenskapet med Margareta Michels döptes: *Pagel* 18.9.1655, *Catharina* 4.11.1657, *Johan* 18.1.1659, *Engel* 28.1.1660, *Magdalena* 11.1.1662, *Gertrud* 20.10.1668 och *Erdmoth* 27.9.1671. En dotter begravdes den 21.12.1664, en annan den 23.12.1677, en son den 16.10.1665 (tydliggen äldste sonen Pagel) – Engela Schwartzkopf, begr. Chr 16.7.1700, blev som murmästareänka och sexbarnsmor åren före sin död en mycket känd Göteborgspersonlighet (se 6.53 och 7.85).

Johan Schwartzkopfs hustru avled i slutet av 1675 och begravdes den 23 december (”Johan Schwartzkopfs Fraw, starb den 18 vorhero an der Wassersucht, war alt 41 Jahr 8 Monat minder 1 Tag”). I kämnärsrätten behandlades i september 1678 och januari 1679 ett äktenskapsmål mellan Johan Schwartzkopf och Burchardus Dreyers dotter *Elisabeth Dreier*, som Johan haft lönskaläge med. Johan Schwartzkopf förklarade sig hellre vilja mista huvudet än äkta Elisabeth. Burchardus Dreyer klagade över att Johan hade beskyllt Elisabeth för tjuveri och honom själv för att använda svartkonster till sin egen nytta. Hur det gick med äktenskapstrasslet med Elisabeth är obekant –

ingen ytterligare vigsel för Johan Schwartzkopf är antecknad i Kristine kyrkobok, ej heller nämns Elisabeths namn. Men kanske kan man sluta något av de namnen på de barn, som ytterligare antecknas med Johan Schwartzkopf som far: *Balthasar*, döpt 8.3.1680, *Burchard*, döpt 24.11.1682. "Die Dreiersche" var fadder till *Johanna Margareta*, döpt postumt den 19.5.1785, ty den 6.11.1684 hade hennes far begravts "welcher in der Hafen ertrunken war, seines Alters 60 Jahr, 1 Mon." (Var det hon, som begravdes i november 1695?)

Vid kämnärsrätten den 7.1.1708 uppträdde murgesällen Burchardus Johansson Schwartzkopf och uppgav sig vara hustru Engela Schwartzkopfs broder, De hade sinsemellan haft åtskilliga trätor men var nu goda vänner, sedan tvistigheten avgjorts genom laga dom.

Ytterligare ett av Johan Schwartzkopfs barn kan man spåra som vuxen: det var en kopparslagaregesäll Johan Schwartzkopf (född 1659?: se ovan), som den 12.11.1702 var fadder hos kopparslagaren Hans Wohlfart, när denne döpte sonen Caspar, Kanske förde han Johan Schwartzkopfs släktgren vidare. Burchardus gjorde det inte, ty om honom kan man i Kristine begravningsbok läsa den 1.4.1717 (översatt till svenska): "Av den svenske hjälpprästen Herr Lars Brinck begravdes Burchardus Schwartzkopf, vilken gavs en fri grav på kyrkogårdens norra sida på grund av sin fattigdom." Men kanske ändå: Borkus murgesälls fattiga änka Kerstin Nilsson bodde samma år 1717 7.85 hos Anders Olsson järndragare.

Den 26.6.1681 lagbjöds Johan Schwartzkopfs gård av en av hans kreditorer Paul Kohlhoff. Eugenius Fistulator och Fredrik Krantz begärde, att lagbudningen skulle upphöra ("studsas") eftersom också de var fordringsägare: övriga var änkorna efter Olof Björnsson, Tore Joensson och Matthes Bergesson. Däremot godkändes ej Christian Nötels krav på tegelbruksintressenternas vägnar.

Den 18.7.1681 kunde

Ambjörn (Jonsson) besökare

lagbjuda denna gård, som han köpt av Paul Kohlhoff för 150 rdr. Den 28.2.1682 erhöll Ambjörn Joensson fastebrev på gården: "Såsom saken för detta är alt riktigt giord mellan Paul Kohlhoff och Ambjörn Joensson samt Johan Schwartzkopfs kreditorer, samt gården långt för detta lagbudnen och lagstånden är, altså bewiljade Rätten bem-te Ambjörn fastebrev på samma gård, alldestund han ock dhessuthan penningarne tillfyllest därföre betalt." (Tidigare hade Ambjörn Joensson besökare varit bosatt 8.3 1679–81.) Han begravdes D 16.1.1689.

En av Ambjörn Joenssons döttrar gifte sig med

Nils Mårtensson Kock

som sålde sin gamla gård på Kyrkogatan 3.13, där han bott från 1669 och flyttade hit 1680. En svärson till honom beskrev saken sålunda: Hans svärfader Nils Mårtensson Kock bortsålde på trettonde året efter sin hustrus död sin gård på Kyrkogatan för 320 rdr courant "som dess tre barn sin anpart derå efter sin sal moder haffue bördat" men sedan inlöste han sin sal svärmoders gård (tydligen Ambjörn Joenssons änkas) norr i staden och när han inträdde uti det andra äktenskapet, så tillsade den sal mannen sina tre barn sin svärmoders gård "i vederlag mot den de hava skole men han för 320 rdr försålt men nu kommer min hustrus twenne morsystrar och fordrar på deras systems vägnar, som uti Hålanda är, i gården 27 rdr". Många fler kreditorer hade pretentioner i gården, som ej var så mycket värd etc. (EIIa:9, 25.9.1693).

Kock var icke Nils Mårtenssons efternamn utan hänсыftade på hans yrke (se om detta 6.34). Han var avliden den 29.3.1693 (vigdes hemma 18.2.1693) då det i domboken omtalas, att sal Nils Kock hade blivit skyldig Sven Olofssons i Kålsared på Hisingen fader först 10 rdr i det första äktenskapet, sedan 9 rdr i det senare. Nu fordrades Nils Kocks änka samt *Jöns (Larsson) Böcker*, ”som dess hus och gård sig tillhandlat och nu bebor”. I kämnärsrätten den 2 sept.1702 omtalas följande: För Jöns Böcker komparerade dess hustru *Maria Nilsson* contra *Erik Nilsson*, dess svåger, som var kärke. Jöns Böcker hade tillträtt Erik och Marias föräldrars gård och skulle utlösa Erik Nilsson i ett för allt med 50 d smt. Erik Nilsson ville till Mikaeli försöka sig på främmande orter.

Man blir betänksam om denna skildring av gårdens historia är överensstämmande med verkligheten, när man i Gustavi räkenskaper läser att båtekarlen Kocker-Nils vigdes hemma 18.2.1693 och om att Kocke-Nilssons son begravdes den 27.4.1690. I Kocke-Nilssons gård bodde enligt tomtöreslängderna 1696 *Joakim Andersson*, *Jöns Hansson murgesäll* och *Bengt Helgesson*. Enligt Wilhelm Berg skulle Nils Kocks änka redan 1693 vara omgift med Jöns Böcker, som köpt gården, vars hustru begravdes 5.12.1705. Yrket båtekarl på ägaren Nils Kock skulle f.ö. passa utmärkt med hänsyn till gårdens fortsatta historia.

Hur som helst: vid försäljning av gården väster härom sades denna gård tillhöra Nils Kocks änka. Hon bör vara identisk med den *Brita Ambjörnsdotter*, med vilken *Håkan Lindquist* 1702 ämnade gifta om sig och därför avvitrade sin son den 27 september efter hans mor *Kerstin Olofsdotter* (Olof Hansson saltmålares dotter: se 6.40–41) med vilken Håkan ”under sitt korta fast ljuvliga äktenskap” hade avlat denne ende son *Olof Håkansson Lindquist*. Närvarande vid avvitringen var barnets mormoder *Ingeborg Arfwedsdotter* och hennes man *Anders Eriksson saltmätare* (Wennergren eller Grön) och de till förmyndare ombedda vännerna *kontrollören Ståhle* och *Lars Svensson saltmätare*. Barnet erhöi 215 d smt i reda penningar plus hälften av lösörena. Barnet hade omhändertagits av mormodern, varför fadern gav honom ytterligare 50 d smt.

Så mycket är klart, att Brita Ambjörnsdotter bör vara dotter till den tidigare ägaren av denna gård Ambjörn Joensson besökare.

Hos Håkan Lindquist bodde 1710 svågern *löjtmant Ohlin* och 1715 och 1717 *avskedade soldaten Olof Baggetorp* med hustru *Kerstin Jönsdotter*, begr. 11.3.1719. Tomten värderades 1715 till 100 d smt, huset till 400 och lösegendomen till 500 d smt. Håkan Lindquist, som blev ålderman för strömbåtsgillet, avled före 11.9.1722, då bouppteckning gjordes. Den upptar gård på Sillgatan mellan klädesvävare Petter Norman i öster och Måns Månssons änka i söder, en halv tomt näst intill, bestående av Peter Normans bakgård samt en gård (6.41, kv. Köpmannen) på Köpmangatan mellan Anders saltmätare i väster och Håkan timmerman i öster, tillsammans värt 3 949 d smt (Berg II:7–8, 104).

Brita Ambjörnsdotter gifte om sig med *Olof Gunnarsson* (son till *beskyttaren, senare båtekarlen Gunne Olofsson* och *Ingrid Andersdotter*, se 7.11). Vid arvförening den 8.5.1725 skänkte Olof Gunnarsson sin bror *handelsmannen Isac Gunnarsson* den fasta egendomen, hus och gård på Sillgatan mellan murmästare Anders Pihl i väster och Anders uppsättare i öster.

Redan 1728 avled Olof Gunnarsson och Brita Ambjörnsdotter blev änka på nytt. Hon fortsatte strömbåtsverksamheten med hjälp 1730 av *båtskepparna Olof Bengtsson* och *Olof Olofsson* och *båtedrängarna Anders Månsson* och *Peter Svensson* samt 1732 *båtedrängen Magnus Lindgren*. 1730 hade hon också *boddrängen Peter Alborg*. Men 1734 betecknas hon som avsigkommen och 1735 som fattig. Hos henne bodde 1734 *stadstimmermannen Hans Ahlborg* och *gamla segelma-*

karen Roluf Rolufsson (9.14, Tenngjutaren 1696–34); båda fattiga. Detta år avled Roluf Rolufsson (begr. 30.7.1734, bou 5 sept s.å.) *Judith Dorotea Rubbo – Lindquist* skrev 26.11.1737 om sin sal man Ambjörn Lindquists styvfader Olof Gunnarsson hos vilken hennes sal man ägde 200 d smt att fordra sedan 11.2.1727. Det pågick process i hovrätten mellan *Judith Dorotea* och hennes svägerska *madame Söderberg* (EIIb:20, 17.2.1739). Ambjörn Håkansson (Lindquist) nämnes.

I nov. 1750 fordrade *Brita Wallenberg* (änka efter tobaksspinnare *Anders Wallenberg*, se 1.80, kv. Herrnhutaren) å sin moder änkan *Brita Lindquists* vägnar 50 d smt ur handelsmannen Isac Gunnarssons sterbhus. Skulden härrörde från de likvidationer, som skett mellan Isac Gunnarsson och Brita Ambjörnsdotter i augusti 1743 med anledning av Olof Gunnarssons död. Sedan flyttade Brita Lindquist till Skara hospital (Gbg b:79, 5.12.1750). Dessa uppgifter kan kompletteras med innehållet i ett brev daterat den 16.7.1743 angående slutlikviden mellan *Herr Anders Wallenberg* och sal Ambjörn Lindquists son *Erik Lindquist* genom hans förmyndare herrar Isac Gunnarsson och *Magnus Wetterquist* samt styvfadern herr *Olof Ahlmark* rörande den egendom, som avlidne Håkan Lindquist efterlämnat och som anslagits till hustru Brita Lindquists underhåll och inlösen uti Skara hospital (EIIb:80, 16.7.1743).

Kommissarie eller handels societetsfiskalen Anders Wahlstedt

lät den 7.7.1735 uppbjuda avlidne åldermannen för strömbåtsgillet Håkan Lindquists arvingars hus och gård på Sillgatan, som han tillika med en halv tomt bak i gården samt en brännvinspanna med dess hatt köpt på offentlig auktion för 1 005 d smt. Wahlstedt flyttade emellertid icke hit utan var själv bosatt 7.80, vilket framgår av att denna gård 7.75 i tomtöreslängden 1737 benämnes ”handels societetsfiskalen Anders Wahlstedts gård”.

Någon gång före 1740 (1739?) övertogs gården av *krögaren* (1741 *hökaren*) och borgaren *Anders Säfring*. Hösten 1736 skrev Säfring till magistraten (EIIb:14, 7.9.1736), att han i sammanlagt tio år hade tjänat i staden hos hederligt och vackert folk och nu senast hos madame Assmunds i tre år. Nu ville han på grund av ålder och svaghet överge handeln, varför han begärde burskap för att bedriva hökeri- och krögeriverksamhet. Han antogs till krögare den 7.12.1736 men rättighet att bedriva hökeriverksamhet och burskap erhöll han icke förrän 8.9.1741 trots att han förnyat sin ansökan om borgerskap som hökare redan 12.12.1738 under hänvisning denna gång också till att han skaffat sig hus och gård i staden och redan några år dragit borgerliga onera. Hans ansökan tillstyrktes av borgerskapets deputerade (EIIb:21, 18.12.1739)

När Anders Säfring avled efterlämnade han enligt bouppteckningen 11.2.1732 hus och tomt på Sillgatan mellan skeppare Björks änka i väster och klädesmakare Fischer i öster med en liten inmurad kopparpanna, värd 823:21 d smt.

När *sockerbruksgesällen Olof Persson Norman* 1753 begärde att få övertaga sin blivande hustru *Anders Säfrings änka Margareta (Marit) Arvidsdotters* burskap och idka hökeriverksamhet (EIIb:73, 23.3.1753) berättade han, att han på nionde året tjänade gesäll hos fru Brigitta Sahlgren sedan han först tjänat i fyra år hos herr Otterdahl och herr Leiditz. Olof Norman och Margareta Arvidsdotter gifte sig först 1755 (Berg II:9–10, 281). Olof Persson Norman fick visserligen burskap som hökare 25.5.1753 men avled som sockerbruksgesäll i Fredrikshall, där han dödsdagen 12.5.1755 gav sin halvbroder *järndragaren Ture Norman* sitt testamente (EIIb:81, 16.7.1755). Äktenskapet blev alltså mycket kortvarigt. Ture Norman nämns i tomtöreslängden 1755 liksom *urmakaren Anders Göthberg* vara bosatt här i fastigheten 7.75 tillsammans med Olof Norman.

Olof Normans och Säfrings änka Margareta (Martha) Norman (död 8.1.1761) avstod den 13.7.1756 icke blott sitt hus på Sillgatan utan också sin borgerliga näring till *drängen Anders*

Wetterman. Stadens hökare bl.a. *A. Mellgren, Pehr Svensson, Nils Kampe, G. Lidström, Lars Hamnström, Jonas Lundbeck, Sven Biörkman och Håkan Ekman* klagade 1756 över hur *ostindiefararen* And. Wetterman betog dem deras borgerliga näringsmedel i det han här i staden satt sig neder att idka hökerinäring utan att hava anmält sig till burskaps vinnande, ej heller till staden erlagt några borgerliga onera eller utlagor. Men Wetterman erhöll borgerskapets äldstes tillstyrkan till sin ansökan om burskap och att få bli hökare sedan han visat, att han hade tjänat *Georg Elphinstone* i fyra år (betyg 31.8.1756), *Thierman* i tre, *Niclas Sandberg* i ett och *Abraham Wahlman* (EIIb:87, 19.11.1756). Den 10.11.1760 kunde borgaren och hökaren Anders Wetterman första gången låta uppbjuda dess å Sillegatan mellan avlidne skepparen Björks änkas och klädesmakaren Fischers hus belägna gård och hus, som han jämte inmurad kopparbryggpanna och annat väggfast inrede hade köpt av borgaränkan Martha Arvidsdotter för 1 800 d smt och 30 dalers diskretion.

På stadskvartermästare Joh. Diedrik Gerndts rekvisition utauktionerades den 9.6.1785 avlidne hökaren Anders Wettermans och dess avlidna *hustru Annika Carlbergs* på Sillegatan mellan hökare Arfwid Kjellboms å östra och kopparslagaremästare Lars Söderbergs å västra sidan liggande fastigheter belägna hus och gård. Utropet löd på 6 000 d smt. *Hökaren Matthias Sandberg* inropade fastigheten för 5 600 d smt (933, 16 rdr specie). Vid uppbudet 1 augusti samma år kallas grannen i öster paraplymakaren Arfwid Kjellbom. År 1790 var Matthias Sandbergs änka *Magdalena Malmborg* (med dottern Anna Catharina) ägare.

Gården uppbjöds 1.7.1805 av *metallarbetaren Aron (Aronsson) Holm d.y.* Han var sonson till den förste *svärdfejaren Aron Holm* och son till *Sara Maria Feigel*, född 1732, död 19.4.1799, dotter till *byggmästaren Jacob Feigel*. Aron Holm d.y. döptes den 9.3.1762 och avled som *svärdfejaremästare* den 13.8.1812. Enligt bouppteckningen den 23.3.1813 efterlämnade han hus och tomt nummer 75 i sjunde roten vid Sillgatan, värt 4 700 rdr banko. Hans hustru *Anna Christina Büngert*, född omkr. 1770, död 28.2.1813, var dotter till *trädgårdsmästare Frans Büngert*, burskap 7.6.1771, död 30.3.1789 och *Christina Ullerin*, död 14.3.1800.

Gården uppbjöds 2.9.1833 av *Amalia Juliana Julin* och 27.11.1843 av *kammakare Olaus Bengtsson*.